

Udenlandske investeringer i nye danske arbejdspladser er halveret siden 2007

Der bliver ikke skabt nok nye arbejdspladser fra udenlandske investeringer i Danmark sammenlignet med andre lande. Opgør man den gennemsnitlige estimerede jobskabelse af udenlandske investeringer i forhold til befolkningsstørrelsen for perioden 2003-2010, lå Danmark nummer 23 ud af 34 OECD-lande - eller 12. lavest. Det viser en specialkørsel, som CEPOS har fået foretaget af investeringsekspert fra IBM - Plant Location International. Jobskabelsen fra direkte investeringer viser sig også at være ca. halveret i de seneste år sammenlignet med perioden 2003-2007. Det understøtter billedet af, at Danmark siden 2007 har haft vanskeligheder med at øge investeringerne i dansk erhvervsliv. En del af nedgangen i udenlandske investeringer skyldes den økonomiske krise, men det danske fald har været dobbelt så stort som det globale fald i jobskabelsen fra udenlandske investeringer.

Udenlandske investeringer i Danmark er vigtige, fordi de kan være med til at tackle en af de største udfordringer for dansk økonomi, nemlig den lave produktivitetsvækst siden midt-90'erne. En højere produktivitetsvækst vil forbedre den danske konkurrenceevne, og på lang sigt er produktivitetsvæksten helt afgørende for, hvor høje lønstigninger danskerne kan få. De fordele ved Danmark, som ofte bliver fremhævet som tiltrækkende for udenlandske investeringer (herunder kompetencer, uddannelsesniveau og et fleksibelt arbejdsmarked), synes ikke længere at være nok til at opveje ulemperne for udenlandske investorer, hvori høje omkostninger samt skatter på produktion og afkast indgår. Man kommer derfor ikke udenom at se på omkostningssiden, hvis man ønsker at øge niveauet af udenlandske investeringer i Danmark. Her kan man med fordel følge Sveriges eksempel og sænke selskabsskatten. Ligesom en lempelse af produktionsskatter og administrative byrder samt mindsket usikkerhed om fremtidige regler og beskatning vil have betydning for udenlandske investorer, som overvejer at investere i danske arbejdspladser.

Flere effekter af udenlandske investeringer

Udenlandske investeringer i danske arbejdspladser kan hjælpe til at tackle en af Danmarks største økonomiske udfordringer, nemlig den svage produktivitetsvækst siden midten af 1990'erne.

Der er tre måder, hvorpå udenlandske direkte investeringer (FDI) kan øge produktiviteten. For det første tilfører udenlandske investeringer kapital, så danske medarbejdere kan producere mere på den samme tid. Det svarer - populært sagt - til, at en skovarbejder får en skovningsmaskine at arbejde med i stedet for en motorsav.

For det andet har flere analyser dokumenteret, at udenlandsk ejede virksomheder i Danmark er mere produktive end danskejede virksomheder i Danmark.¹ En øget andel af udenlandsk ejede virksomheder vil derfor øge det gennemsnitlige produktivetsniveau i Danmark.

¹ Se fx Erhvervs- og Vækstministeriet (2012). Vækstpolitisk Redegørelse, Pedersen & Skaksen (2011). Multinational Enterprises in Denmark. Value Added, Investments and Jobs. CEBR & Amcham samt Junge & Skaksen (2010). Produktivitet og videregående uddannelse. CEBR & DEA.

For det tredje fører udenlandske virksomheder andre og nye teknologier, organisationsformer, forretningsmodeller og arbejdsgange med sig, hvilket kan bidrage til udvikling og innovation i danske virksomheder. Der er således en potentiel effekt af 'knowledge spillovers', hvor danske virksomheder bliver mere produktive pga. inspiration hentet fra de udenlandsk ejede virksomheder i Danmark, for eksempel når de rekrutterer medarbejdere fra disse.

Få danske jobs fra udenlandske investeringer siden 2003

En måde at sammenligne niveauet af udenlandske investeringer mellem lande på er ved at sætte de samlede indadgående investeringer i forhold til BNP. Denne sammenligning har imidlertid nogle indbyggede svagheder, hvilket fremgår af appendiks boks A sidst i notatet.

En alternativ opgørelsesmetode er at tage udgangspunkt alene i investeringer, hvor virksomheder aktivt har valgt at placere sig i fx Danmark (greenfield-investeringer) eller har valgt at udvide de eksisterende aktiviteter i landet. Disse kan kaldes udenlandske lokaliseringsinvesteringer, fordi de er aktive beslutninger om at skabe aktivitet i de enkelte lande. Denne type investeringer er således også udtryk for landenes relative konkurrenceevne i forhold til at tiltrække investeringer.

Dermed udelukkes gennemløbsinvesteringer, indirekte investeringer gennem lån samt fusioner og opkøb, da ingen af disse investeringer nødvendigvis er et udtryk for et ønske om at have aktiviteter og skabe jobs i det pågældende investeringsland. Det er alle investeringstyper, der næppe kan relateres til landets attraktivitet - eller konkurrenceevne - men som alligevel udgør langt størstedelen af de officielle FDI-statistikker.² Opkøb og fusioner kan fx alene være udtryk for, at en investor ønsker at tilegne sig et allerede opdyrket marked eller en eksisterende specialiseret teknologi - evt. med det slutmål at flytte de eksisterende aktiviteter ud af landet.

IBM - Plant Location International har, med det formål at registrere og måle omfanget af udenlandske lokaliseringsinvesteringer, skabt Global Investment Locations Database (GILD), hvor de registrerer udenlandske lokaliseringsbeslutninger og estimerer antallet af lokale jobs, disse investeringer skaber. I boks 2 fremgår en beskrivelse af de estimerede tal for jobskabelse fra lokaliseringsinvesteringer, som også inkluderer større udvidelser i aktiviteten hos eksisterende udenlandske virksomheder.

Boks 2 Beskrivelse af estimeret jobskabelse i GILD

IBM – Plant Location International indsamler data for jobskabelse for hvert individuelt investeringsprojekt, hvilket der findes data på i 70-75 pct. af projekterne i GILD-databasen.

For de resterende projekter, hvor data for jobskabelsen ikke er tilgængelige, estimeres jobskabelsen. Dette estimat etablerer et tal for jobskabelse for hvert projekt (hvor data ikke er tilgængelig) baseret på branche, funktion og geografi. Estimatet er medianen for jobskabelse i projekter i den pågældende branche/funktion for den pågældende geografiske lokalisering.

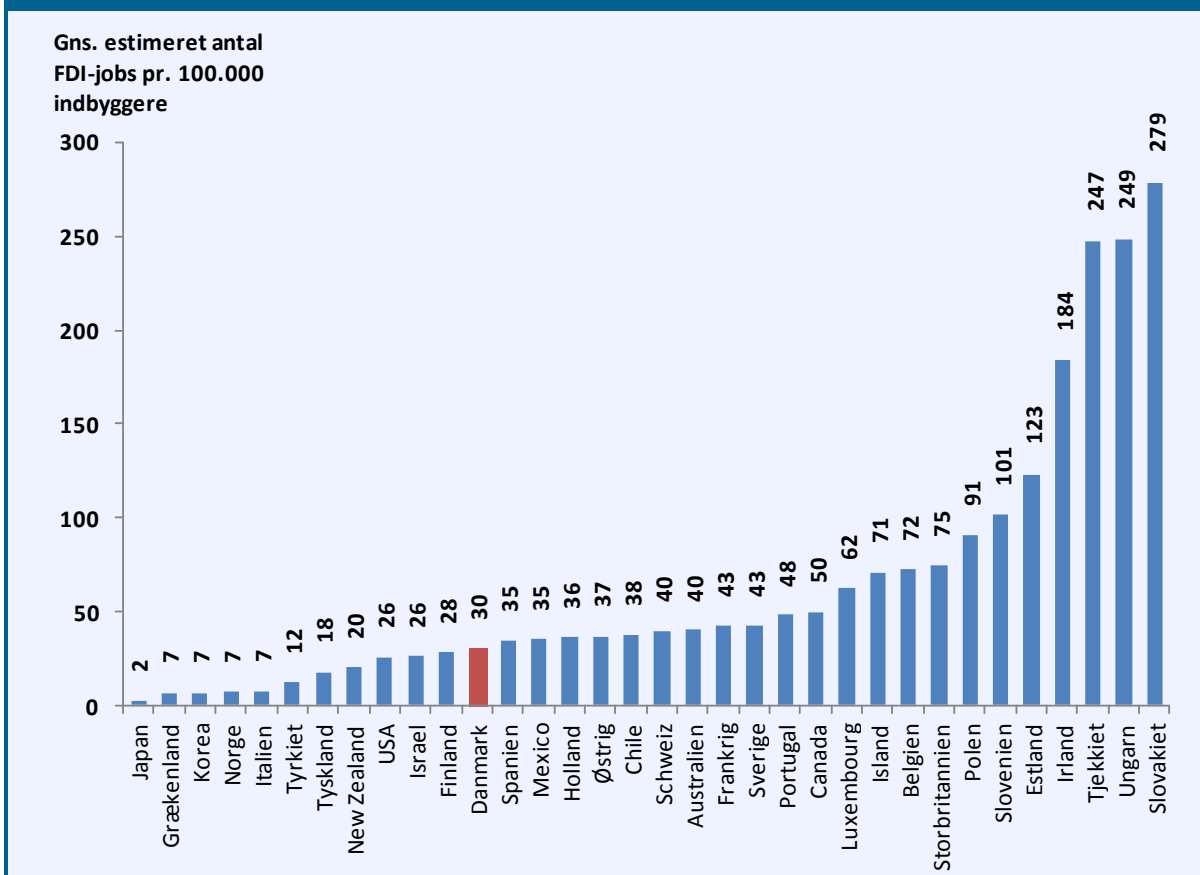
Kilde: Frit oversat tekst fra IBM - Plant Location International .

Der kan være betydelige variationer - især for små lande - i omfanget af udenlandske greenfield-investeringer fra år til år. Denne problematik kan tackles ved at tage et gennemsnit over flere år. GILDs investeringsstatistik dækker perioden siden 2003, og det er derfor muligt at tage et gennemsnit over årene 2003-2010.

² Koncernlån kan i nogle tilfælde være udtryk for en reel interesse for at investere i et andet lån. Eksempelvis kan moderselskabet i nogle tilfælde få billig finansiering og derefter give et lån til et datterselskab, som foretager en reel investering. I dette tilfælde vil de fleste opfatte det som en reel investeringsinteresse i landet.

Figur 1 viser, at Danmark indtager en plads som nummer 23 - eller 12. dårligste - af 34 OECD-lande på den gennemsnitlige jobskabelse af udenlandske lokaliseringsinvesteringer i perioden 2003-2010.

Figur 1. Gns. jobskabelse fra udenlandske investeringer pr. 100.000 indbyggere, 2003-2010

Anm.: Da jobskabelsen er estimeret, og da der ikke er sikkerhed for, at GILD indeholder samtlige lokaliseringsinvesteringer i Danmark eller i de øvrige lande, er der en vis usikkerhed forbundet med resultatet. GILD-metoden medfører imidlertid en metodemæssig konsistens i opgørelsen i de enkelte lande.

Kilde: Specialkørsel på baggrund af IBM-PLI Global Investment Locations Database.

Målt pr. 100.000 indbyggere blev der gennemsnitligt etableret 30 nye arbejdspladser årligt på baggrund af udenlandske lokaliseringsinvesteringer i Danmark i perioden 2003-2010. Med en samlet jobskabelse fra udenlandske investeringer på ca. 13.000 på de otte år ligger Danmark på en niendedel af top-landet Slovakiet (som befolkningsmæssigt er lig Danmark) med ca. 121.000 nye FDI-jobs.

Der kan være flere årsager til, at Slovakiet ligger på et højt niveau af udenlandske lokaliseringsinvesteringer. En årsag kan fx være, at Slovakiet - som en del af den tidligere østblok - har et lavt kapitalniveau. Men også lande som Irland, Storbritannien, Belgien ligger niveaumæssigt mere end dobbelt så højt som Danmark. Og nabolandet Sverige ligger godt 40 pct. over det danske niveau. Havde Danmark haft samme niveau af FDI-jobskabelse som Sverige, ville der være skabt ekstra 5.400 arbejdspladser i løbet af de otte år. Med et niveau som i Irland ville der tilsvarende være skabt 67.000 flere arbejdspladser i perioden.

Opgørelsen i figur 1 viser et relativt lavt niveau af jobskabelse gennem udenlandske investeringer i Danmark, men inkluderer ikke den samtidige job-destruktion fra de udenlandske virksomheder. Opgørelsen giver dermed ikke et netto-tal for jobskabelsen. Således havde det en positiv effekt på jobskabelsen, da Nokia oprettede en udviklingsafdeling i Danmark. Men denne effekt bliver neutraliseret fra 2012, som følge af at udviklingsafdelingen lukker, og de ca. 950 arbejdspladser i

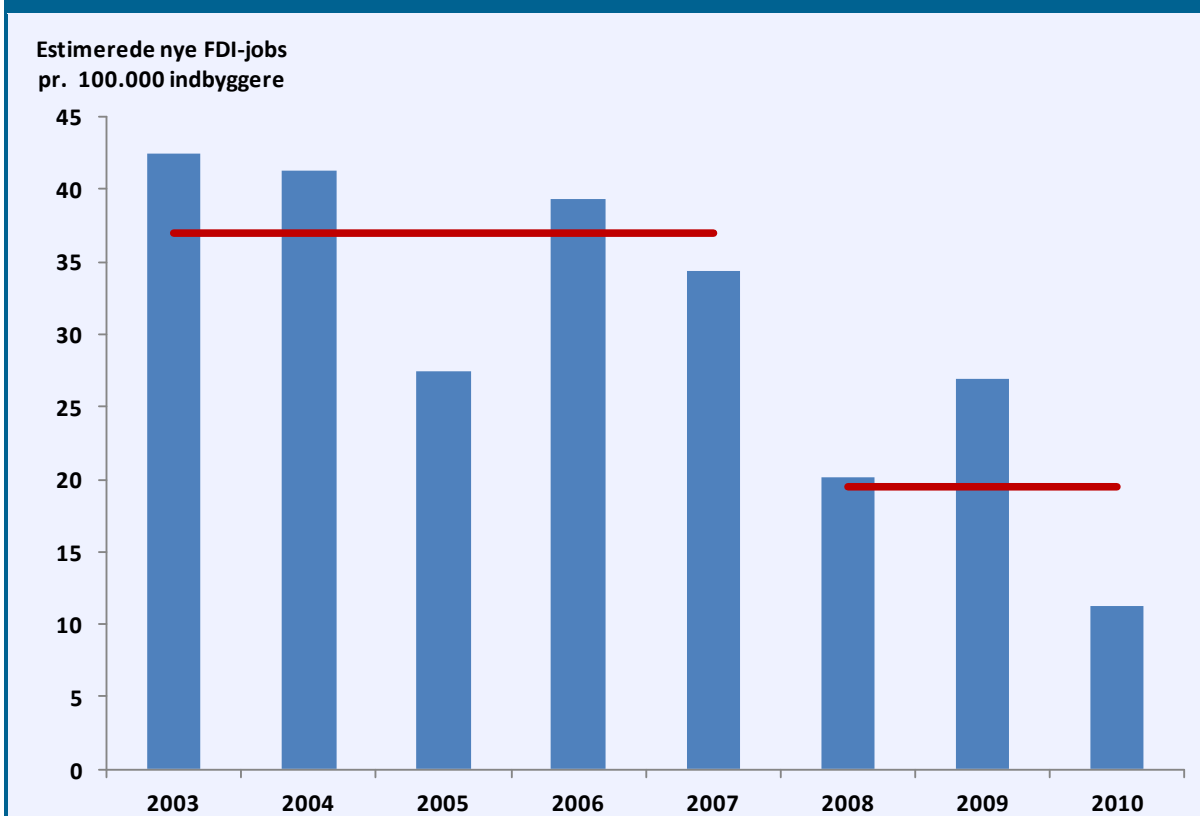
Danmark nedlægges. Opgørelsesmetoden fanger den positive effekt ved oprettelsen af jobbene, men ikke den negative effekt ved nedlæggelsen.

Da der løbende foregår en jobdestruktion i udenlandske virksomheder (på samme måde som i danskejede virksomheder), er det vigtigt, at der sker en væsentlig jobskabelse. Derfor giver de lave danske tal for jobskabelse fra udenlandske virksomheder anledning til bekymring.

Danmarks udfordring er blevet større siden 2007

Antallet af nye danske FDI-jobs har ikke været konstant fra 2003 til 2010. Bag gennemsnittet på 30 FDI-jobs pr. år for hver 100.000 indbyggere er der en periode fra 2008 til 2010, hvor niveauet af udenlandske investeringer kun førte til ca. halvt så mange nye danske jobs som i perioden 2003-2007, jf. figur 2.

Figur 2. Jobskabelse fra udenlandske investeringer i Danmark pr. 100.000 indbyggere

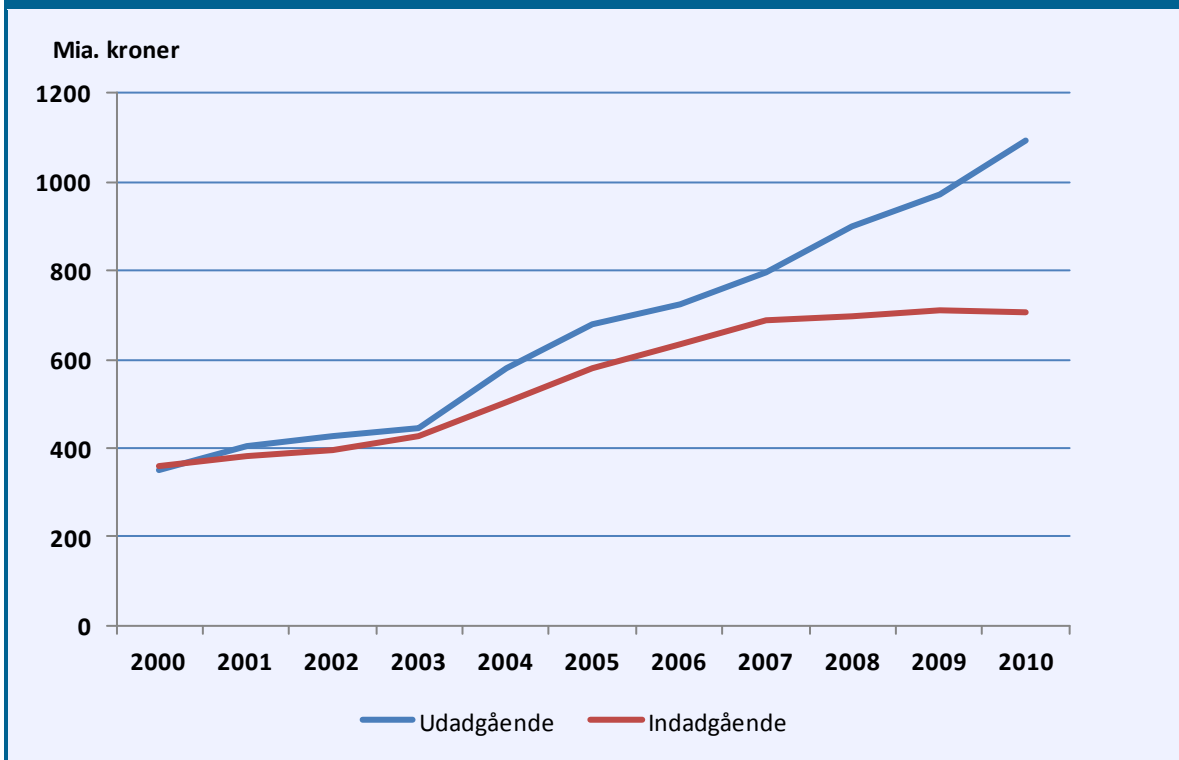
Anm.: Da jobskabelsen er estimeret, og da der ikke er sikkerhed for, at GILD indeholder samtlige lokaliseringinvesteringer i Danmark eller i de øvrige lande, er der en vis usikkerhed forbundet med resultatet. GILD-metoden medfører imidlertid en metodemæssig konsistens i opgørelsen i de enkelte lande.

Kilde: Specialkørsel på baggrund af IBM-PLI Global Investment Locations Database.

Om end niveauet af nye udenlandske investeringer var lavere på verdensplan i årene 2008-2010 end i årene inden krisen, så svarer det globale fald kun til ca. halvdelen af det fald, vi har set i Danmark.³ Figur 2 understøtter således billedet af, at Danmark siden 2007 har haft vanskeligheder med at øge investeringerne i dansk erhvervsliv. Dette billede har været fremherskende, fordi beholdningen af udenlandske direkte investeringer i Danmark er stagneret (nominelt) siden 2007, mens Danmarks direkte investeringer i udlandet modsat er steget, jf. figur 3.

³ IBM Global Business Services, Global Location Trends – 2011 annual report.

Figur 3. Beholdning af direkte investeringer, 2000-2010

Anm.: Beholdning af direkte investeringer ekskl. gennemløbsinvesteringer.
 Kilde: Nationalbanken

Hvordan skal vi få investeringerne til Danmark?

Siden 2007 er de udenlandske investeringer i Danmark stagneret, mens de udadgående investeringer fortsat stiger. De fordele ved Danmark, som ofte bliver fremhævet, og som bl.a. omfatter kompetencer, uddannelsesniveaue og et fleksibelt arbejdsmarked, synes ikke at være nok til at opveje ulemperne, hvori høje omkostninger samt skatter på produktion og afkast indgår.

En væsentlig pointe er, at ikke kun det danske omkostnings- og skatteniveau kan udgøre en udfordring for at tiltrække udenlandske investorer. Også et ustabil skattesystem og politisk retorik rettet mod multinationale selskaber kan udgøre en barriere. Eksempelvis lancerede den tidligere VK-regering i 2010 en "Handlingsplan mod multinationale selskaber" og på den baggrund varslede en række skattemæssige stramninger. Ligeledes har SRSF-regeringen - med den netop vedtagne L 173⁴ - begrænset muligheden for at udnytte tidligere års skattemæssige underskud og desuden krævet selskabernes skatteoplysninger offentligt tilgængelige. Selvom loven også rammer rent danske selskaber, er lovens overordnede formål udtrykkeligt at begrænse de skattemæssige muligheder for multinationale selskaber.⁵

Hvis man skal gøre Danmark mere attraktivt som investeringsland, er man nødt til at kigge på skatte- og omkostningsniveauet. Det er fx bemærkelsesværdigt, at alle syv lande med mindst tre gange højere FDI-jobskabelse end Danmark også har en væsentligt lavere selskabsskat end Danmark. Men det kan også anbefales at overveje den politiske retorik, og sørge for at skattereglerne er stabile under skiftende regeringer.

⁴ http://www.ft.dk/samling/20111/lovforslag/L173/som_vedtaget.htm#dok

⁵ <http://www.skm.dk/public/dokumenter/presse/multi.pdf>

Konklusion

Når man ser på, hvor mange job der er skabt årligt i perioden 2003-2010 som følge af udenlandske investeringer, så placerer Danmark sig som nummer 23 ud af 34 OECD-lande - eller som 12. dårligst. Den danske jobskabelse på baggrund af aktive investeringsbeslutninger fra udenlandske virksomheder om at placere sig i Danmark er således lav i en international sammenhæng. Det indikerer, at Danmark ikke er et så succesfuldt og konkurrencedygtigt land i forhold til at tiltrække udenlandske investeringer, som vi måske har troet. De mange fordele ved Danmark (som fx vores generelt høje kompetencer, uddannelsesniveau og fleksible arbejdsmarked) synes ikke at være nok til at opveje ulemperne, herunder høje omkostninger samt skatter på produktion og afkast.

Konsekvensen af det lave udenlandske investeringsniveau i Danmark kan i sidste ende blive et lavere velstandsniveau sammenlignet andre lande. Udenlandske investeringer øger kapitalniveauet i Danmark. De udenlandske virksomheder i Danmark er desuden mere produktive end den gennemsnitlige danske virksomhed. Endvidere fører udenlandske virksomheder know-how med sig, som danske virksomheder kan lære og blive mere produktive af. Alle tre forhold bidrager til at øge det danske produktivetsniveau og dermed tackle en af Danmarks største økonomiske udfordringer: Den lave produktivitetsvækst siden midt-90'erne.

Men hvis de udenlandske investorer fravælger Danmark som investeringsland, går vi glip af disse fordele. Der er derfor brug for at gøre Danmark mere konkurrencedygtigt som investeringsland ved at sænke selskabsskatten, reducere produktionsskatter samt fjerne administrativ besværlig og omkostningstung regulering. Disse instrumenter vil i øvrigt også komme danskejede virksomheder til gode, så også de kan skabe eksportfremgang og privat beskæftigelse.

Appendiks boks A Sammenligning af lande på baggrund af OECD-statistik

Internationale sammenligninger af FDI-niveauet tager udgangspunkt i opgørelser af direkte investeringer, der kun delvist er nettoficerede. Dermed indgår både egenkapital-investeringer (herunder virksomhedslokaliseringer samt fusioner og opkøb), investeringer gennem lån mellem koncernforbundne virksomheder samt gennemløbsinvesteringer, hvor 'Special Purpose Entities' (SPEs) i realiteten fungerer som postkontor for kapital.

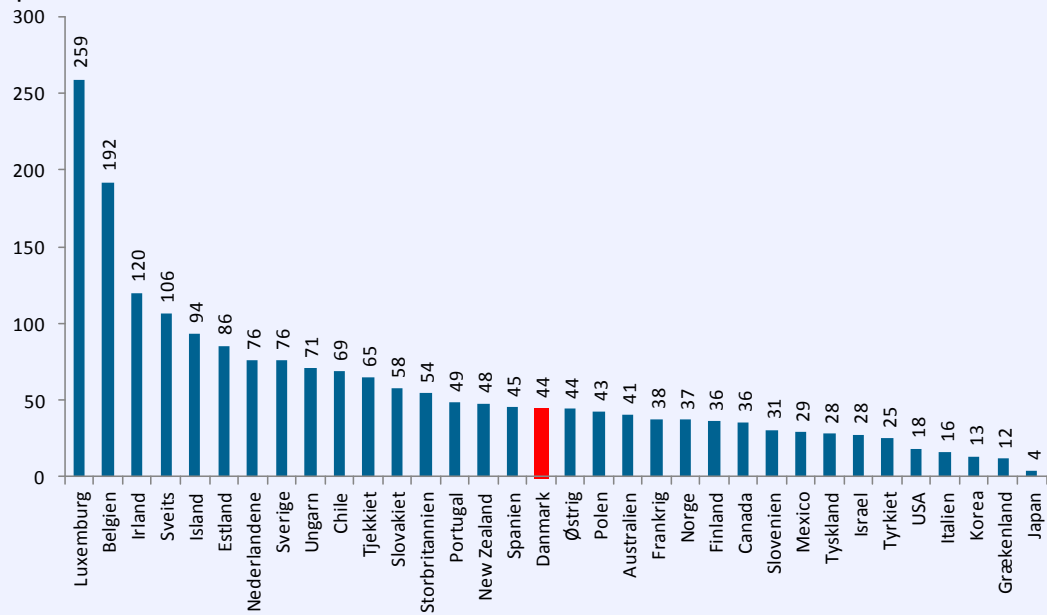
En af konsekvenserne af at gennemløbsinvesteringer tælles med i den internationale statistik er, at nogle landes FDI-niveau angives som højt, uden at det er et udtryk for investeringsniveauet. Benelux-landenes flotte internationale placeringer kan i vid udstrækning henføres til udbredelsen af SPEs, men også Danmark har et væsentligt gennemløb af investeringer på 94 mia. kr. i 2010, hvilket svarer til ca. 12 pct. af de samlede indadgående investeringer.⁶

Med samlede indadgående investeringer på 44 pct. af BNP placerer Danmark sig i midterfeltet af OECD-landene på FDI. Hertil skal nævnes, at Danmark i mindre grad end andre lande nettoficerer investeringstallene, hvorved de danske FDI-tal overvurderes i internationale sammenligninger.

⁶ Fordelingen af udenlandske investeringer i Danmark var på ca. 50 pct. egenkapital-investeringer, ca. 35 pct. investeringer gennem lån mellem virksomheder mv. og ca. 15 pct. gennemløbsinvesteringer i 2008, jf. Damgaard (2010) "Productivity Spillovers from FDI – Ownership Structures, Domestic Firm Characteristics, and FDI Characteristics".

Figur A. Beholdning af Indgående investeringer ift. BNP, 2010

Indgående FDI
i pct. af BNP

Kilde: OECD.stat

Dette notat er muliggjort ved donation fra **KRAKS FOND**